Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

13 päivänä maaliskuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyssä – Asetus (EU) 2016/679 – 5 artiklan 1 kohdan d alakohta – Täsmällisyysperiaate – 16 artikla – Oikeus tietojen oikaisemiseen – 23 artikla – Rajoitukset – Sukupuoli-identiteettiä koskevat tiedot – Tiedot, jotka ovat virheelliset jo julkiseen rekisteriin merkittäessä – Todistuskeinot – Hallinnollinen käytäntö, jossa vaaditaan näyttöä sukupuolenkorjausleikkauksesta

Asiassa C-247/23 [Deldits] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Fővárosi Törvényszék (Budapestin alioikeus, Unkari) on esittänyt 29.3.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.4.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

VP

vastaan

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, varapresidentti T. von Danwitz (esittelevä tuomari), viidennen jaoston puheenjohtaja M. L. Arastey Sahún sekä tuomarit A. Kumin ja I. Ziemele,

julkisasiamies: A. M. Collins,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.6.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– VP, edustajinaan G. Győző, ügyvéd, E. Polgári, ja T. L. Sepsi, ügyvéd,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

– Viron hallitus, asiamiehenään N. Grünberg,

– Espanjan hallitus, asiamiehinään S. Núñez Silva ja A. Pérez-Zurita Gutiérrez,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Bénard, B. Dourthe ja B. Fodda,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, A. Hanje ja J. M. Hoogveld,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään P. Barros da Costa, A. Pimenta, J. Ramos ja Â. Seiça Neves,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Bouchagiar, H. Kranenborg ja Zs. Teleki,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.9.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL 2016, L 119, s. 1) 16 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat luonnollinen henkilö VP ja Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (ulkomaalaisasioista vastaava kansallinen viranomainen, Unkari; jäljempänä turvapaikkaviranomainen) ja jossa on kyse VP:n sukupuoli-identiteettiä koskevien tietojen oikaisemisesta kyseisen viranomaisen pitämässä julkisessa rekisterissä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 1, 10, 59 ja 73 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, 8 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.

– –

(10) Jotta voitaisiin varmistaa yhdenmukainen ja korkeatasoinen luonnollisten henkilöiden suojelu ja poistaa henkilötietojen liikkuvuuden esteet [Euroopan] unionissa, luonnollisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelun tason näiden tietojen käsittelyssä olisi oltava vastaava kaikissa jäsenvaltioissa. Luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevien sääntöjen johdonmukainen ja yhtenäinen soveltaminen olisi varmistettava kaikkialla unionissa. Henkilötietojen

käsittelyn lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia säännöksiä, joilla tämän asetuksen sääntöjen soveltamista voitaisiin täsmentää entisestään. – –

– –

(59) Olisi säädettävä yksityiskohtaisesti siitä, miten tähän asetukseen perustuvien rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä voitaisiin helpottaa, mukaan lukien mekanismit, joilla rekisteröity voi erityisesti pyytää oikeutta saada tutustua henkilötietoihin ja mahdollisuuksien mukaan saada ne maksutta, ja esittää henkilötietojen oikaisemista tai poistamista koskevan pyynnön sekä käyttää oikeuttaan vastustaa henkilötietojen käsittelyä. – –

– –

(73) Rajoituksia, jotka koskevat erityisiä periaatteita ja – – oikeutta oikaista tai poistaa henkilötietoja – –, voidaan asettaa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä ja oikeasuhteisia demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden takaamiseksi, muun muassa – – rikosten ennalta ehkäisemiseksi, tutkintaa tai syytetoimia varten tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta – – tai muiden unionin tai jäsenvaltion tärkeiden yleistä etua koskevien tavoitteiden suojelemiseksi tai näihin kohdistuvien uhkien ehkäisemiseksi, erityisesti – – yleiseen etuun liittyvistä syistä pidettävien julkisten rekisterien pitämiseksi, – – tai rekisteröidyn suojelemiseksi tai muille kuuluvien oikeuksien ja vapauksien, muun muassa sosiaaliturvan, kansanterveyden ja humanitaaristen tarkoitusten, turvaamiseksi. Näiden rajoitusten olisi oltava perusoikeuskirjassa ja [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa] ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa [(jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus)] vahvistettujen vaatimusten mukaisia.”

4 Yleisen tietosuoja-asetuksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Kohde ja tavoitteet”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan.”

5 Yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan, jonka otsikko on ”Aineellinen soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.”

6 Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

1) ’henkilötiedoilla’ kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, jäljempänä ’rekisteröity’, liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella,

2) ’käsittelyllä’ toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista,

– –”

7 Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan, jonka otsikko on ”Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia:

– –

d) niiden on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä (’täsmällisyys’);

– –”

8 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Käsittelyn lainmukaisuus”, sanamuoto on seuraava:

”1. Käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

– –

c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

– –

e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;

– –

2. Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan

laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely muun muassa muissa erityisissä käsittelytilanteissa siten kuin IX luvussa säädetään.

3. Edellä olevan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko

a) unionin oikeudessa; tai

b) rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetussa käsittelyssä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

_ _”

9 Yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus tietojen oikaisemiseen”, säädetään seuraavaa:

”Rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä oikaisee ilman aiheetonta viivytystä rekisteröityä koskevat virheelliset henkilötiedot. Ottaen huomioon tarkoitukset, joihin tietoja käsiteltiin, rekisteröidyllä on oikeus saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä, muun muassa toimittamalla lisäselvitys.”

10 Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan, jonka otsikko on ”Rajoitukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa niiden velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, joista säädetään 12–22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat 12–22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata

a) kansallinen turvallisuus;

b) puolustus;

c) yleinen turvallisuus;

d) rikosten ennalta estäminen, tutkinta, paljastaminen tai rikoksiin liittyvät syytetoimet taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelu tai tällaisten uhkien ehkäisy;

e) muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva;

– –

h) valvonta-, tarkastus- tai sääntelytehtävä, joka satunnaisestikin liittyy julkisen vallan käyttöön a–e ja g alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa;

– –”

Unkarin oikeus

11 Turvapaikkaoikeudesta 29.6.2007 annetun lain nro LXXX (menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény; Magyar Közlöny 2007/83; jäljempänä turvapaikkalaki) 81 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Turvapaikkaviranomainen käsittelee turvapaikkarekisterissä pakolaisen, toissijaista suojelua saavan ja henkilön, jolle on myönnetty maahanpääsy, väliaikaista suojelua saavan, kansainvälistä suojelua hakevan ja Dublin-menettelyn piiriin kuuluvan henkilön (jäljempänä yhdessä: tämän lain soveltamisalaan kuuluvat henkilöt) henkilötiedot, heidän oleskeluunsa ja niihin etuuksiin ja tukiin liittyvät tiedot, joihin heillä on oikeus, sekä näihin tietoihin mahdollisesti tehdyt muutokset

a) pakolaisaseman, toissijaisen suojeluaseman, väliaikaista suojelua saavan henkilön ja maahan päästetyn henkilön aseman toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että tällaiset henkilöt saavat kyseiseen asemaansa perustuvat oikeudet,

b) tässä laissa ja muussa lainsäädännössä säädettyjä etuuksia ja tukia koskevien oikeuksien vahvistamiseksi,

c) henkilön tunnistamiseksi,

d) rinnakkaisten menettelyjen estämiseksi ja

e) sen selvittämiseksi, onko hakemuksia jätetty useita kertoja.”

12 Turvapaikkalain 82 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tässä luvussa luonnollisen henkilön tunnistetiedoilla tarkoitetaan seuraavia tämän lain soveltamisalaan kuuluvan henkilön tietoja:

– –

f) sukupuoli.”

13 Kyseisen lain 83 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

”Turvapaikkarekisteriin merkitään seuraavat tämän lain soveltamisalaan kuuluvan henkilön tiedot:

a) luonnollisen henkilön tunnistetiedot

_ _”

14 Kyseisen lain 83/A §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Turvapaikkaviranomainen on velvollinen viran puolesta poistamaan turvapaikkarekisteristä siihen otetun lainvastaisen merkinnän, oikaisemaan virheellisen merkinnän tai lisäämään siihen tekemättä jätetyn merkinnän.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 VP on Iranin kansalainen, jolle myönnettiin pakolaisasema Unkarissa vuonna 2014. Tätä asemaa koskevan hakemuksensa tueksi VP oli vedonnut transsukupuolisuuteensa ja esittänyt todisteina psykiatrian ja gynekologian erikoislääkäreiden antamia todistuksia. Näiden todistusten mukaan on niin, että vaikka VP oli syntynyt naiseksi, hänen sukupuoli-identiteettinsä oli miespuolinen. Sen jälkeen, kun hänen pakolaisasemansa oli tunnustettu tällä perusteella, VP kuitenkin merkittiin naisena turvapaikkarekisteriin, jota turvapaikkalain säännösten mukaisesti hoitaa turvapaikkaviranomainen ja joka sisältää kyseisen aseman saaneiden luonnollisten henkilöiden tunnistetiedot, mukaan lukien sukupuolen.

16 VP teki vuonna 2022 turvapaikkaviranomaiselle yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan perusteella hakemuksen, jossa hän vaati, että hänen sukupuoltansa koskeva merkintä oikaistaan mieheksi ja että hänen etunimensä muutetaan turvapaikkarekisterissä. VP liitti hakemukseensa mainitut lääkärintodistukset. Kyseinen viranomainen hylkäsi mainitun hakemuksen 11.10.2022 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, ettei VP ollut osoittanut, että hänelle olisi tehty sukupuolenkorjausleikkaus, ja että toimitetuissa todistuksissa vain todettiin hänen transsukupuolisuutensa.

17 VP nosti tästä päätöksestä kumoamiskanteen Fővárosi Törvényszékissä (Budapestin alioikeus, Unkari), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. VP vetoaa kanteensa tueksi siihen, että transsukupuolisuus merkitsee lähtökohtaisesti sukupuoli-identiteetin muuttumista ja että esitetyt lääkärintodistukset vahvistavat tämän muutoksen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että sukupuolenkorjausleikkausta ei voida vaatia sukupuoli-identiteetin muutoksen tunnustamiseksi. Tällainen vaatimus on myös muun muassa perusoikeuskirjan 3 ja 7 artiklan vastainen. VP väittää lisäksi, että useat jäsenvaltiot, kuten Belgian kuningaskunta, Tanskan kuningaskunta, Irlanti, Helleenien tasavalta, Maltan tasavalta, Portugalin tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta, tunnustavat sukupuoli-identiteetin muutokset asianomaisten henkilöiden ilmoitusten perusteella. VP täsmentää, että lääkärintodistuksissa, jotka on esitetty hänen kanteensa tueksi, ilmoitetaan, että hän on miehen näköinen, ja viitataan nimenomaisesti diagnoosina Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainvälisen tautiluokituksen koodiin F64.0, joka koskee transsukupuolisuutta.

18 Turvapaikkaviranomainen vaatii kanteen hylkäämistä.

19 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka turvapaikkalakiin sisältyy yleinen säännös virheellisten merkintöjen oikaisemisesta, kyseisessä laissa ei säädetä menettelystä eikä edellytyksistä sukupuoli-identiteetin muutoksen tunnustamiseen ja/tai etunimen muutoksen tunnustamiseen tällaisen muutoksen yhteydessä. Tältä osin Alkotmánybíróság (perustuslakituomioistuin, Unkari) katsoi 27.6.2018 antamassaan tuomiossa nro 6/2018, että se, että Unkarin lainsäätäjä ei ole ottanut käyttöön menettelyä, jonka avulla Unkarissa laillisesti asuvat henkilöt, jotka eivät ole Unkarin kansalaisia, voisivat muuttaa sukupuoltaan ja etunimeään koskevan merkinnän, vaikka Unkarin kansalaisilla oli tällainen mahdollisuus, oli perustuslain vastaista. Lisäksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi 16.7.2020 antamassaan tuomiossa Rana v. Unkari (CE:ECHR:2020:0716JUD004088817), että Unkari oli rikkonut Euroopan ihmisoikeussopimusta, koska se ei ollut säätänyt pakolaisten sukupuoli-identiteetin muutoksen oikeudellista tunnustamista koskevasta menettelystä. Tämä lain aukko on jatkunut sittemmin näistä tuomioista huolimatta.

20 Tätä tilannetta pahentaa se, että Unkarin kansalaisten mahdollisuus sukupuoli-identiteetin muutoksen oikeudelliseen tunnustamiseen on lakannut vuodesta 2020 lähtien. Juuri tämän kansallisesta lainsäädännöstä puuttuvan tunnustamismahdollisuuden vuoksi VP nosti kanteensa yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan nojalla. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, asetetaanko kyseisessä artiklassa turvapaikkaviranomaiselle velvollisuus oikaista sukupuoleen liittyvät tiedot turvapaikkarekisterissä, ja jos asetetaan, mitä todisteita rekisteröidyn on esitettävä hakemuksensa tueksi.

21 Tässä tilanteessa Fővárosi Törvényszék on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa tulkittava siten, että rekisterinpitäjänä kansallisen lainsäädännön mukaan toimiva viranomainen on velvollinen oikaisemaan rekisteröidylle kuuluvien oikeuksien käyttämisen yhteydessä tämän sukupuolta koskevat rekisteriin merkityt henkilötiedot, jos nämä tiedot ovat muuttuneet sen jälkeen, kun ne on merkitty rekisteriin, eivätkä ne siten ole yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädetyn täsmällisyysvaatimuksen mukaisia?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa tulkittava siten, että siinä edellytetään, että henkilön, joka pyytää sukupuoltaan koskevien tietojen oikaisemista, on esitettävä todisteet oikaisuvaatimuksensa tueksi?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa tulkittava siten, että hakijan on osoitettava, että hän on käynyt läpi sukupuolenkorjausleikkauksen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa tulkittava siten, että siinä velvoitetaan julkisen rekisterin pitämisestä vastaava kansallinen viranomainen oikaisemaan luonnollisen henkilön sukupuoli-identiteettiä koskevat henkilötiedot, kun nämä tiedot eivät ole kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä täsmällisiä.

23 Aluksi on muistutettava, että yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä oikaisee ilman aiheetonta viivytystä rekisteröityä koskevat virheelliset henkilötiedot. Ottaen huomioon tarkoitukset, joihin tietoja käsiteltiin, rekisteröidyllä on oikeus saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä, muun muassa toimittamalla lisäselvitys.

24 Kyseisessä säännöksessä konkretisoidaan perusoikeus, joka vahvistetaan perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä, jonka mukaan jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuiksi.

25 Lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa on luettava yhtäältä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan valossa, jossa vahvistetaan täsmällisyysperiaate, jonka mukaan käsiteltävien tietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä, ja täsmennetään, että on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Toisaalta tätä säännöstä on luettava myös yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 59 perustelukappaleen valossa, jonka mukaan olisi säädettävä yksityiskohtaisesti siitä, miten tähän asetukseen perustuvien rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä voitaisiin helpottaa, mukaan lukien mekanismit, joilla rekisteröity voi erityisesti esittää henkilötietojen oikaisemista koskevan pyynnön ja mahdollisuuksien mukaan saada ne oikaistuiksi maksutta.

26 Tältä osin on täsmennettävä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan henkilötietojen paikkansapitävyyttä ja täydellisyyttä on arvioitava siihen tarkoitukseen nähden, jota varten nämä tiedot kerättiin (ks. analogisesti tuomio 20.12.2017, Nowak, C-434/16, EU:C:2017:994, 53 kohta).

27 Yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan tulkitsemiseksi on vielä muistutettava, että kyseisen asetuksen tavoite, sellaisena kuin se ilmenee sen 1 artiklasta ja sen johdanto-osan ensimmäisestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta, on etenkin se, että turvataan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien ja erityisesti heidän yksityisyyttä koskevan oikeutensa korkeatasoinen suoja henkilötietojen käsittelyssä; tämä oikeus on vahvistettu perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa ja SEUT 16 artiklan 1 kohdassa (tuomio 9.1.2025, Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Tämän tavoitteen mukaisesti henkilötietojen käsittelyssä on etenkin noudatettava yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa mainittuja henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita, mukaan lukien tämän tuomion 25 kohdassa mainittu täsmällisyysperiaate, mutta käsittelyn on myös täytettävä kyseisen asetuksen 6 artiklassa luetellut lainmukaisuuden edellytykset (ks. vastaavasti tuomio 9.1.2025, Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Näissä olosuhteissa käsiteltyjen tietojen päivittäminen on olennainen osa rekisteröidyn suojaa näiden tietojen käsittelyssä.

30 Nyt käsiteltävässä asiassa on kiistatonta yhtäältä, että VP:n sukupuoli-identiteettiä koskevia tietoja voidaan pitää henkilötietoina, koska ne liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä, ja toisaalta, että tätä tietoa on käsitelty kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä, koska turvapaikkaviranomainen on kerännyt ja tallentanut sen julkiseen rekisteriin eli turvapaikkarekisteriin. Näin ollen tällainen käsittely, joka koskee tietoja, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa, kuuluu mainitun asetuksen aineelliseen soveltamisalaan sen 2 artiklan 1 kohdan nojalla (ks. analogisesti tuomio 9.1.2025, Mousse, C-394/23, EU:C:2025:2, 30 kohta).

31 Vaikka vaikuttaa siltä, ettei pääasiassa ole kyseenalaistettu kyseessä olevan käsittelyn yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa tarkoitetun lainmukaisuuden edellytysten täyttymistä, VP riitauttaa sen, että turvapaikkaviranomainen olisi noudattanut kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädettyä täsmällisyysperiaatetta, ja vaatii sukupuoli-identiteettiään koskevien henkilötietojen oikaisemista kyseisen asetuksen 16 artiklan nojalla.

32 Tämän tuomion 26 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava pääasiassa kyseessä olevan tiedon paikkansapitävyys siihen tarkoitukseen nähden, jota varten se on kerätty, ja arvioitava erityisesti turvapaikkalain 81 §:n c kohdan valossa, onko tämän tiedon keräämisen tarkoituksena rekisteröidyn tunnistaminen. Jos näin olisi, kyseinen tieto näyttäisi siis koskevan kyseisen henkilön kokemaa sukupuoli-identiteettiä eikä sitä sukupuoli-identiteettiä, joka hänelle on osoitettu syntymän yhteydessä. Toisin kuin Unkarin hallitus väittää, tällaisessa asiayhteydessä rekisterinpitäjän, tässä tapauksessa turvapaikkaviranomaisen, on otettava huomioon kyseisen henkilön sukupuoli-identiteetti sillä hetkellä, kun hänet merkitään turvapaikkarekisteriin, eikä sukupuoli-identiteetti, joka hänelle on osoitettu syntymän yhteydessä.

33 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 31 ja 40 kohdassa ja kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen käytettävissä oleva asiakirja-aineisto, jonka mukaan Unkari on hyväksynyt pakolaisaseman myöntämistä koskevassa menettelyssä, että VP on transsukupuolinen henkilö, turvapaikkarekisteriin sisältyvä hänen sukupuoli-identiteettiään koskeva henkilötieto vaikuttaa näin ollen olleen virheellinen jo sen kirjaamishetkellä.

34 Toisin kuin Unkarin hallitus väittää, jäsenvaltio ei voi tältä osin vedota kansallisen lainsäädännön erityissäännöksiin, jotka on annettu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan perusteella, estääkseen perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa vahvistetun ja yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa konkretisoidun oikeuden tietojen oikaisemiseen.

35 Yhtäältä nimittäin kyseisen asetuksen johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen kolmannesta virkkeestä ilmenee, että näiden erityissäännösten tarkoituksena on ainoastaan täsmentää entisestään yleiseen tietosuoja-asetukseen sisältyvien sääntöjen soveltamista eikä poiketa siitä.

36 Toisaalta yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa säädettyä oikeutta tietojen oikaisemiseen voidaan rajoittaa ainoastaan kyseisen asetuksen 23 artiklassa, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 73 perustelukappaleen kanssa, säädetyin edellytyksin. Jäsenvaltio voi siten muun

muassa säätää sisäisillä lainsäädäntötoimenpiteillä tätä oikeutta koskevista rajoituksista, jotka koskevat yleiseen etuun liittyvistä syistä pidettäviin julkisiin rekistereihin sisältyviä henkilötietoja. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa, nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene, että Unkarin lainsäätäjä olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä noudattaen rajoittanut mainitun oikaisuoikeuden ulottuvuutta tai että turvapaikkaviranomainen olisi perustellut sitä, että se kieltäytyi tekemästä pyydettyä oikaisua, vetoamalla tällaiseen lakisääteiseen rajoitukseen. Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu, vaikuttaa nimittäin siltä, että tämä kieltäytyminen ei perustu yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan nojalla toteutettuun lainsäädäntötoimenpiteeseen vaan näkemykseen, jonka mukaan VP ei ole esittänyt näyttöä sukupuoli-identiteetistään.

37 Jäsenvaltio ei missään tapauksessa voi vedota siihen, että sen kansallisessa lainsäädännössä ei ole transsukupuolisuuden oikeudellista tunnustamista koskevaa menettelyä, estääkseen oikaisuoikeuden käyttämisen. Tässä yhteydessä on muistutettava, että vaikka unionin oikeus ei vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan henkilöiden väestörekisteritietojen alalla ja heidän sukupuoli-identiteettinsä oikeudellisen tunnustamisen alalla, jäsenvaltioiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta. Näin ollen kansallista säännöstöä, joka on esteenä sille, että transsukupuolinen henkilö voi sukupuoli-identiteettinsä tunnustamisen puuttuessa täyttää unionin oikeudessa suojatun oikeuden – kuten nyt käsiteltävässä asiassa perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa vahvistetun ja yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa konkretisoidun oikeuden – saamisen kannalta tarpeellisen edellytyksen, on pidettävä lähtökohtaisesti yhteensoveltumattomana unionin oikeuden kanssa (ks. analogisesti tuomio 4.10.2024, Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, 53 ja 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa on tulkittava siten, että siinä velvoitetaan julkisen rekisterin pitämisestä vastaava kansallinen viranomainen oikaisemaan luonnollisen henkilön sukupuoli-identiteettiä koskevat henkilötiedot, kun nämä tiedot eivät ole kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä täsmällisiä.

Toinen ja kolmas kysymys

39 Toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltio voi hallintokäytännössään asettaa julkisessa rekisterissä olevien luonnollisen henkilön sukupuoli-identiteettiä koskevien henkilötietojen oikaisua koskevan oikeuden käyttämisen edellytykseksi todisteiden esittämisen muun muassa sukupuolenkorjausleikkauksesta.

40 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 47 kohdassa, yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa ei täsmennetä, mitä näyttöä rekisterinpitäjä voi vaatia sen osoittamiseksi, että ne henkilötiedot, joiden oikaisemista luonnollinen henkilö pyytää, ovat virheellisiä.

41 Tässä yhteydessä – vaikka rekisteröity, joka pyytää kyseisten tietojen oikaisua, voi olla velvollinen esittämään asianmukaisen ja riittävän näytön, joka voidaan tapauksen olosuhteet huomioon ottaen kohtuudella vaatia kyseiseltä henkilöltä kyseisten tietojen virheellisyyden osoittamiseksi (ks. analogisesti tuomio 8.12.2022, Google (Väitetysti virheellisen sisällön poistaminen

hakutulosten luettelosta), C-460/20, EU:C:2022:962, 68 ja 72 kohta), – on kuitenkin täsmennettävä, että – kuten tämän tuomion 36 kohdassa on muistutettu – jäsenvaltio voi rajoittaa oikaisuoikeuden käyttöä ainoastaan yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklaa noudattaen.

42 Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa säädetään, että rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa niiden velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, joista säädetään 12–22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat kyseisen asetuksen 12–22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, sillä edellytyksellä, että kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide tiettyjen kyseisessä asetuksessa lueteltujen tavoitteiden, kuten unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, takaamiseksi. Kuten tämän tuomion 36 kohdassa on todettu, oikeutta tietojen oikaisemiseen voidaan rajoittaa, kun on kyse sellaisten julkisten rekisterien pitämisestä, joita pidetään yleiseen etuun liittyvistä syistä, erityisesti kyseisten rekisterien luotettavuuden ja johdonmukaisuuden takaamiseksi.

43 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että asianomainen jäsenvaltio on omaksunut hallinnollisen käytännön, jonka mukaan transsukupuolisen henkilön oikeus julkisessa rekisterissä olevien tietojen, jotka koskevat hänen sukupuoli-identiteettiään, oikaisemiseen edellyttää todisteiden esittämistä sukupuolenkorjausleikkauksesta. Tällainen hallintokäytäntö johtaa oikaisuoikeuden rajoittamiseen, jonka on oltava yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen edellytysten mukainen, kuten tämän tuomion kahdessa edellisessä kohdassa on muistutettu.

44 Ensinnäkin on todettava, että kyseinen hallintokäytäntö ei täytä vaatimusta, jonka mukaan jäsenvaltion oikeudessa voidaan rajoittaa yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa säädetyn oikeuden ulottuvuutta vain lainsäädäntötoimenpiteillä. Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu, Unkarin oikeudessa ei näytä olevan mitään sellaista lainsäädäntötoimenpidettä, joka koskisi turvapaikkarekisteriin merkittyjen henkilöiden sukupuoli-identiteettiä koskevien tietojen oikaisemiseen sovellettavia näyttövaatimuksia.

45 Toiseksi tällaisella hallintokäytännöllä loukataan perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia keskeisiltä osin ja erityisesti perusoikeuskirjan 3 artiklassa tarkoitettua henkilökohtaista koskemattomuutta koskevaa oikeutta ja 7 artiklassa tarkoitettua yksityiselämän kunnioittamista koskevaa oikeutta keskeisiltä osin.

46 Tältä osin on muistutettava, että perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa taatuilla oikeuksilla on sama merkitys ja ulottuvuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatuilla vastaavilla oikeuksilla, ja tämä viimeksi mainittu muodostaa vähimmäissuojan tason (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2024, Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklalla, joka vastaa perusoikeuskirjan 7 artiklaa, suojataan henkilön sukupuoli-identiteettiä, joka on yksi hänen yksityiselämänsä muodostava seikka ja yksi siihen läheisimmin liittyvistä näkökohdista. Niinpä kyseinen määräys kattaa jokaiselle kuuluvan oikeuden määrittää yksityiskohtaisesti identiteettinsä ihmisenä, mikä sisältää transsukupuolisten henkilöiden oikeuden itsensä toteuttamiseen ja fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen sekä

sukupuoli-identiteettinsä kunnioittamiseen ja tunnustamiseen. Kyseisessä 8 artiklassa asetetaan tätä varten valtioille paitsi pidättäytymisvelvoitteita, joiden tarkoituksena on suojata transsukupuolisia henkilöitä julkisen vallan mielivaltaiselta puuttumiselta heidän yksityisyyteensä, myös toimintavelvoitteita, mikä edellyttää myös sellaisten tehokkaiden ja saatavilla olevien menettelyjen käyttöönottoa, joilla varmistetaan, että heidän oikeuttaan sukupuoli-identiteettiin tosiasiallisesti kunnioitetaan. Lisäksi on niin, että kun tämän oikeuden erityinen tärkeys otetaan huomioon, valtioilla on tällä alalla vain rajallinen harkintavalta (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2024, Mirin, C-4/23, EU:C:2024:845, 64 ja 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Tässä yhteydessä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut muun muassa, että transsukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetin tunnustamisen edellytykseksi ei voida asettaa sellaisen sukupuolenkorjausleikkauksen suorittamista, jota kyseinen henkilö ei ole halunnut (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 19.1.2021, X ja Y v. Romania, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, 165 ja 167 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Kolmanneksi pääasiassa kyseessä olevan kaltainen hallinnollinen käytäntö ei missään tapauksessa ole tarpeellinen eikä oikeasuhteinen turvapaikkarekisterin kaltaisen julkisen rekisterin luotettavuuden ja johdonmukaisuuden takaamiseksi, koska lääkärintodistus, mukaan lukien etukäteen tehty psykodiagnoosi, voi olla tältä osin merkityksellinen ja riittävä näyttö (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 6.4.2017, A.P., Garçon ja Nicot v. Ranska, CE:ECHR:2017:0406JUD007988512, 139 ja 142 kohta).

50 Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa on tulkittava siten, että luonnollisen henkilön julkisessa rekisterissä olevien sukupuoli-identiteettiä koskevien henkilötietojen oikaisua koskevan oikeuden käyttämiseksi kyseinen henkilö voi olla velvollinen esittämään asianmukaisen ja riittävän näytön, jota voidaan kohtuudella vaatia kyseiseltä henkilöltä kyseisten tietojen virheellisyyden osoittamiseksi. Jäsenvaltio ei kuitenkaan missään tapauksessa voi hallintokäytännössään asettaa tämän oikeuden käyttämisen edellytykseksi todisteiden esittämistä sukupuolenkorjausleikkauksesta.

Oikeudenkäyntikulut

51 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 16 artiklaa

on tulkittava siten, että

siinä velvoitetaan julkisen rekisterin pitämisestä vastaava kansallinen viranomainen oikaisemaan luonnollisen henkilön sukupuoli-identiteettiä koskevat henkilötiedot, kun nämä tiedot eivät ole kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä täsmällisiä.

2) Asetuksen 2016/679 16 artiklaa

on tulkittava siten, että

luonnollisen henkilön julkisessa rekisterissä olevien sukupuoli-identiteettiä koskevien henkilötietojen oikaisua koskevan oikeuden käyttämiseksi kyseinen henkilö voi olla velvollinen esittämään asianmukaisen ja riittävän näytön, jota voidaan kohtuudella vaatia kyseiseltä henkilöltä kyseisten tietojen virheellisyyden osoittamiseksi. Jäsenvaltio ei kuitenkaan missään tapauksessa voi hallintokäytännössään asettaa tämän oikeuden käyttämisen edellytykseksi todisteiden esittämistä sukupuolenkorjausleikkauksesta.

Allekirjoitukset